

Peer reviewers of Iranian accounting journals: Composition, characteristics, and the criteria of the scientific journals evaluation system of the MSRT

Mostafa Ghannad^{1*}, Mohammad Arabmazar Yazdi², Mohammad Hossein Safarzadeh Bandari³,
Reza Hesarzadeh⁴

1. PhD Student of Accounting, Faculty of Management and Accounting, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
2. Associate Professor of Accounting, Faculty of Management and Accounting, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
3. Assistant Professor of Accounting, Faculty of Management and Accounting, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
4. Associate Professor of Accounting, Faculty of Administrative Sciences and Economic, Ferdowsi University, Mashhad, Iran

Article Info.

Received: 2023/11/11

Accepted: 2024/05/11

Abstract

Background and Objectives: The role and importance of referees in improving the quality of scientific articles are well known, thus, drawing the attention of the Ministry of Science, Research, and Technology's (MSRT) Scientific Publications Evaluation Commission in defining the evaluation criteria for scientific publications. To this end, the present paper aims to review the criteria of the MSRT's evaluation system for scientific journals, including the annual listing of reviewers, reviewers' registration with international scientific databases, and their geographical and institutional distribution. Moreover, the gender, specialty (academic major), and scientific rank of reviewers are investigated. Finally, interlocked reviewers (those performing peer-reviews for more than one journal) are identified, and the percentage of scientific accounting publications assigned to the journals' own reviewers is determined.

Methodology: This paper is descriptive survey research and uses a checklist for data collection. Data analysis is performed by adopting an evaluative scientometric method. The statistical population of this study comprises websites of 19 accounting journals indexed in 2021 by the MSRT's scientific journals evaluation system.

Findings: The results demonstrate that 17 out of 19 journals (90%) have annually listed the names of their reviewers on their websites. There are 1364 names of peer reviewers published in accounting journals, with the Journal of Governmental Accounting publishing the most (219) and the Journal of Management Accounting publishing the fewest (8). In addition, the issue of reviewer registration with reputable scientific databases, which strengthens the country's international standing, has not received sufficient attention, as less than 10% of reviewers have created profiles in the Publons database. The geographical distribution of reviewers indicates the contribution of all the country's provinces except for Khorasan-e-Jonoobi, and Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad. Tehran (49%), Fars (7%), and Khorasan-e-Razavi (6%) provinces contribute the most to the peer-review process.

Furthermore, the institutional distribution of reviewers reveals that 107 universities have at least one representative on the peer-review boards of accounting journals, with the universities of Al-Zahra (13%), Tehran (7%), and Shiraz (6%) having the highest number of representatives. More than 52% of reviewers hold the academic rank of assistant professor, 32% associate professor, and 12% full professor; only 4% hold a degree below a Ph.D. Females comprise 27% of peer reviewers, and accounting specialists comprise 93% of reviewers. More than 231 of the 622 papers published in 2021 were authored by the journals' own reviewers (37%), with the Journal of Accounting and Auditing Reviews leading the way with 61% of its published papers written by its own reviewers. According to the investigation of interlocked reviewers, Zohreh Hajiha, who participated in the peer-review process of 14 journals, and Rezvan Hejazi, Shokrollah Khajavi, and Gholamreza Kordestani, who performed peer-reviews for 13 journals, have contributed to the most significant number of journals. The total number of reviewers' names published in accounting journals (1364) represents 492 individual reviewers.

Discussion: Considering that several accounting journals do not annually list the names of their reviewers, only publish the names of outstanding reviewers, or over-report the number of reviewers, there should be closer attention paid to the peer reviewers of accounting journals. Furthermore, the small percentage of reviewers registered with international scientific databases, the high proportion of published papers authored by the journals' own reviewers, and the lack of diversity in the specialty of the peer reviewers of accounting journals indicate an unfavorable situation that can be rectified through improved policymaking and the fulfillment of scientific publication criteria by relevant authorities and ultimately result in the improvement of quality of published papers and the advancement of accounting knowledge.

Keywords: Fair review, Trusted accounting journals, Evaluation of accounting journals, Peer reviewers, Interlocked reviewers, Preferential publication, MSRT's scientific journals evaluation system

*Corresponding author

Email: m_ghanad@sbu.ac.ir

How to Cite: Ghannad, M., Arabmazar Yazdi, M., Safarzadeh Bandari, M. H., & Hesarzadeh, R. (2024). Peer reviewers of Iranian accounting journals: Composition, characteristics, and the criteria of the scientific journals evaluation system of the MSRT. *Journal of Studies in Library and Information Science*, 16(3), 93-115.

فصلنامه

مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، سال ۱۶، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۳

دانشگاه شهید بهشتی تهران

مقاله پژوهشی

داوران مجلات حسابداری ایران: بررسی ترکیب، ویژگی‌ها و الزامات شیوه‌نامه ارزیابی نشریات علمی

مصطفی قناد^{۱*}، محمد عرب مازار یزدی^۲، محمدحسین صفرزاده بندری^۳، رضا حصارزاده^۴

۱. دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
۲. دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
۳. استادیار، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
۴. دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده علوم اداری و اقتصادی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران

اطلاعات مقاله

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰

چکیده

هدف: پژوهش حاضر به دنبال بررسی الزامات شیوه‌نامه ارزیابی و رتبه‌بندی نشریات علمی شامل درج سالانه اسامی داوران، عضویت ایشان در پایگاه‌های بین‌المللی و توزیع جغرافیایی و سازمانی آن‌ها می‌باشد. همچنین به بررسی ترکیب داوران از حیث جنسیت، تخصص (رشته تحصیلی) و رتبه علمی پرداخته شده است و در انتها، داوران مشترک در میان مجلات شناسایی شده و به بیان این موضوع پرداخته شده است که نشریات علمی در رشته حسابداری، چه نسبتی از مقالات منتشر شده را به داوران خود اختصاص داده‌اند.

روش‌شناسی: روش پژوهش پیمایشی-توصیفی است و برای گردآوری داده‌ها از سیاهه واریسی استفاده شده و تحلیل یافته‌ها با رویکرد علم‌سنجی و ارزیابانه صورت گرفته است جامعه آماری، ۱۹ نشریه حسابداری معتبر وزارت عتف می‌باشد.

یافته‌ها: یافته‌ها حاکی از آن است که ۱۷ مجله از ۱۹ مجله (۹۰٪) نسبت به درج سالانه اسامی داوران در وبگاه اقدام کرده‌اند. کمتر از ۱۰٪ داوران در پایگاه پابلونز نمایه شده‌اند. ۲۸ استان و ۱۰۷ دانشگاه در گروه داوران نماینده دارند. بالغ بر ۵۲٪ داوران استادیار، ۳۲٪ دانشیار و ۱۲٪ استاد می‌باشند. مشارکت زنان ۲۷٪ و ۹۳٪ داوران متخصص حسابداری بوده‌اند. در مجموع بالغ بر ۲۳۱ مقاله از ۶۲۲ پژوهش منتشر شده در سال ۱۴۰۰ توسط گروه داوران (۳۷٪) بوده است. بررسی داوران مشترک نشان داد که زهره حاجیها با عضویت در گروه داوران ۱۴ مجله بیشترین همکاری را داشته و در مجموع ۱۳۶۴ کرسی داوری توسط ۴۹۲ فرد تکمیل شده است.

نتیجه‌گیری: وضعیت داوران در نشریات حسابداری نشانگر وضعیت مطلوبی نیست که امید است با سیاست‌گذاری اصولی و رعایت استانداردها توسط مسئولین ذیربط، بتوان در آینده وضعیت مطلوب‌تری فراهم شود و نهایتاً منجر به افزایش کیفیت مقالات منتشر شده و توسعه علم و دانش حسابداری گردد.

کلیدواژه‌ها: داوری منصفانه، ارزیابی داوران مجلات حسابداری، داوران مشترک، خودانتشاری، آیین‌نامه نشریات علمی

ایمیل: m_ghanad@sbu.ac.ir

*نویسنده مسئول:

استناد به این مقاله: قناد، مصطفی، عرب مازار یزدی، محمد، صفرزاده بندری، محمدحسین، حصارزاده، رضا (۱۴۰۳). داوران مجلات حسابداری ایران: بررسی ترکیب، ویژگی‌ها و الزامات شیوه‌نامه ارزیابی نشریات علمی. مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، ۱۶(۳)، ۹۳-۱۱۵.

مقدمه و بیان مسئله

مقاله علمی، گزارشی دقیق از فعالیت‌های پژوهشی اصیل، فناوری و یا ترویج و عمومی‌سازی علمی است که توسط یک یا چند پژوهشگر انجام شده است. مقاله باید از دو ویژگی اصالت و ابداع برخوردار بوده و با هدف پیشبرد مرزهای علم و فناوری، انتشار یافته‌های پژوهش و فناوری یا ارتقاء سطح دانش بهره‌برداران ارائه شود (Methodology for evaluation and ranking of publications, 2019). فرآیند نشر مقالات علمی از تولید تا دسترسی جامعه علمی به آن فرآیندی حساس و با اهمیت است (Danziger et al., 2014)؛ چراکه نشر مقالات علمی، یکی از جنبه‌های ارتقاء علم محسوب شده و رشد و توسعه را به دنبال دارد (El-Omar, 2018). پرواضح است ارزیابی آثار علمی جز ملزومات پژوهش باکیفیت است و اهمیت نقش داوری بر هیچکس پوشیده نیست. داوری مقالات علمی پژوهشی، گونه‌ای رفتار علمی و بسیار حائز اهمیت است که برای بررسی منصفانه، دقیق و عالمانه یک اثر یا فعالیت علمی یا پژوهشی صورت می‌گیرد. این فرآیند ذهنی، دربرگیرنده تلاش برای بررسی اصالت، ارزش، اثرگذاری، نوآورانه بودن و به‌طور کلی اهمیت یک اثر یا فعالیت پژوهشی است (Rajabali Beglou et al., 2019). هر اندیشه جدید برای آنکه مورد توافق اهل تخصص قرار گیرد، باید در معرض قضاوت و ارزیابی واقع شود، بنابراین عرضه مقاله‌ها پس از نقد و ارزشیابی به‌عنوان یافته‌های پذیرفته شده به شکل مبانی و مبادی قابل قبول به نشریه‌ها راه می‌یابند (Vara', 2021).

نشریه علمی با هدف گسترش ارتباطات علمی، هدفمندسازی پژوهش و فناوری، پیشرفت و ترویج علم، یافته‌های تازه و دستاورد پژوهش‌های بنیادی، کاربردی و توسعه‌ای را در قالب مقاله‌های علمی در دوره و شمارگان منظم منتشر می‌نماید (Methodology for evaluation and ranking of publications, 2019). با توجه به اهمیت جایگاه نشریه‌ها در عصر جهانی شدن، لزوم انجام ارزیابی کمی و کیفی وبگاه نشریه‌ها، به صورت دوره‌ای به منظور شناخت نقاط قوت و ضعف و ارتقاء جایگاه علمی کشور ضروری به نظر می‌رسد (Vara', 2021) همچنین به طور خاص، شیوه‌نامه ارزیابی و رتبه‌بندی نشریات علمی (۱۳۹۸) درج سالانه اسامی داوران در وبگاه نشریه را الزامی دانسته است. افزون بر این، شیوه‌نامه مذکور، اشتراک داوران در پایگاه‌های بین‌المللی (مانند Publons و Mendeley) و استفاده از آن‌ها را حائز امتیاز دانسته است و نهایتاً توزیع جغرافیایی و سازمانی داوران را تجویز کرده است. عضویت داوران مقاله‌ها، در پایگاه‌های معتبر بین‌المللی مزایایی را هم برای نشریه‌ها و داوران به دنبال دارد؛ از جمله اینکه نشریه‌ها می‌توانند از بانک داوران، داور تخصصی مورد نیاز را بیابند و داوران معتبر را به نشریه دعوت کنند. همچنین امکان مشاهده پروفایل داور در چنین پایگاه‌هایی وجود دارد که می‌تواند به داورهای اعتبار بخشد و قدرت علمی داور را در نقد صحیح مقاله به جامعه علمی نشان دهد (Vara', 2021). همواره تصور عمومی بر آن بوده است که نویسندگان آثار علمی در زمینه تولید، انتشار و توسعه علم، از مهم‌ترین نقش برخوردارند؛ چراکه نویسندگان به‌عنوان مهم‌ترین عامل تولید علم، زیربنای شکل‌گیری تفکر و تزریق‌کننده جریان‌های فکری به جامعه محسوب می‌شوند. در کنار این تصور، نشریات و ناشران علمی نیز به‌عنوان محمل‌های انتشار و اشاعه علم، از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند و در چرخه تولید علم، همواره از آن‌ها به‌عنوان زیربنایی‌ترین عوامل زیرساختی انتقال و اشاعه دانش یاد می‌شود. از سویی، جامعه علمی همواره به نقش سردبیران و اعضای هیئت تحریریه و عوامل علمی-اجرایی نشریات و ناشران نیز به‌عنوان بخشی دیگر از عوامل مهم تولید و اشاعه دانش می‌نگرد. از همین روست که معمولاً از سردبیران نشریات و مدیران بخش‌های علمی نشر که به‌عنوان تصمیم‌گیرندگان نهایی انتشار مقاله‌ها و آثار علمی عمل می‌کنند، به‌منزله اصلی‌ترین مسئولان ارتقاء کیفیت نشریات و آثار یاد می‌شود. نقش کلیدی نویسندگان، ناشران، نشریات، سردبیران، اعضای هیئت تحریریه و سایر عوامل علمی

و اجرایی نشر در ارتقاء کیفیت مقالات بر هیچ کس پوشیده نیست. لیکن بایستی به نقش مهم و مستقیم داوران علمی در قبال اعتلاء بخشیدن به کیفیت نشریات و انتشار آثار علمی توجه کرد. به گونه‌ای که اگر بتوان متصور بود که فرآیند داوری از چرخه نشر حذف شود، یا حتی کم‌رنگ انگاشته شود، باید منتظر بود تا چرخه کیفی نشر از حرکت باز ایستد، جامعه علمی با چالش مواجه شود و بتدریج راه برای انتشار آثاری غیرقابل اعتماد و کم‌اعتبار هموار شود؛ بنابراین می‌توان اذعان داشت داوران برای ارتقاء بخشیدن کیفیت آثاری که نویسندگان به چرخه نشر علمی وارد می‌کنند، به‌عنوان اهرمی مؤثر محسوب می‌شوند (Noroozi Chakoli, 2020).

موضوع داوری مقالات پژوهشی تاکنون دستمایه پژوهش‌های متعددی بوده است و به مسائلی نظیر چگونگی داوری و تشریح معیارهای آن (Olia & Shakiba, 2008؛ Dayani, 2009؛ Fatahi, 2011؛ Castelo-Baz et al., 2015)، ارزیابی فرآیند داوری (Mansourian, 2012؛ Abooyee Ardakan et al., 2012؛ Motallebifard et al., 2013؛ ShahGhasemi, 2021؛ Noroozi Chakoli, 2020؛ Ashrafi-Rizi, 2019؛ Attaran et al., 2010)، بهبود عملکرد داوران (Kliwer et al., 2005؛ Burton et al., 2021؛ Glujovsky et al., 2015؛ همتراز خوانی^۱؛ Mirzaei et al., 2006؛ Alidousti et al., 2008؛ Makizadeh؛ Teixeira et al.؛ Lipworth et al., 2011؛ Bailey et al., 2008؛ Elvik, 1998؛ Nylenna et al., 1994؛ Zare Dehabadi, 2019؛ al., 2022)، تحلیل محتوای اسناد داوری (Ershad et al., 2005؛ Hashemi, 2011) و اخلاق داوری (Abooyee Ardakan &؛ Mirzaei, 2010؛ Rastifar et al., 2016؛ Rajabalibagloo et al., 2019, 2022) پرداخته شده است؛ لیکن پژوهشی در راستای داوران و ویژگی‌های آن‌ها از جمله درج سالانه اسامی داوران، اشتراک و استفاده ایشان از پایگاه‌های بین‌المللی و توزیع جغرافیایی و سازمانی آن‌ها و همچنین ترکیب داوران از حیث جنسیت، تخصص (رشته تحصیلی) و رتبه علمی نپرداخته است و همچنین داوران مشترک مجلات مورد شناسایی قرار نگرفته است و در آخر اینکه علی‌رغم اینکه رویکرد اخلاقی سردبیران و اعضای هیئت تحریریه نشریه‌های علمی-پژوهشی در انتشار مقاله در نشریه خودی (خودانتشاری) در مجلات علوم پزشکی، علوم انسانی و کشاورزی توسط (Rahimi et al., 2016) و در مجلات گروه حسابداری توسط (Fakhari & Rajabdari, 2018) بررسی و پژوهش شده است؛ لیکن تاکنون هیچ پژوهشی به بررسی خودانتشاری داوران در نشریات علمی که مسئولیت داوری بر عهده دارند، نپرداخته است. بنابراین پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به سؤالات زیر برآمده است:

- ۱- کدام مجلات نسبت به درج سالانه اسامی داوران خود در تارنمای اینترنتی خود اقدام کرده‌اند و هر مجله چه تعداد داور را معرفی کرده است؟
- ۲- کدام مجلات نسبت به درج اطلاعات مربوط به عضویت داوران در پایگاه‌های بین‌المللی نظیر پابلونز اقدام کرده است و از هر مجله چه تعداد داور در پایگاه‌های بین‌المللی عضویت دارند؟
- ۳- ترکیب داوران مجلات از حیث توزیع جغرافیایی به چه صورت است؟
- ۴- ترکیب داوران مجلات از حیث توزیع سازمانی به چه صورت است و نسبت داوران هم‌سازمان با صاحب امتیاز مجلات به چه صورت است؟
- ۵- ترکیب داوران مجلات از حیث جنسیت به چه صورت است؟

۱. همترازخوانی (Peer Review) از دو کلمه بررسی و افراد همتراز تشکیل شده است که به معنی ارزیابی انتقادی و سازنده اسناد داوری ارائه شده به مجلات است. که توسط افراد متخصص و همتراز با نویسنده اسناد داوری (داوران مقاله) صورت می‌گیرد (Mirzaei et al., 2006)

- ۶- ترکیب داوران مجلات از حیث رتبه علمی به چه صورت است؟
- ۷- ترکیب داوران مجلات از حیث رشته تحصیلی (تخصص) به چه صورت است؟
- ۸- نسبت مقالات منتشر شده از اعضای گروه داوران در مجلات مختلف به چه صورت است؟
- ۹- وضعیت داوران مشترک به چه صورت است و در مجموع چه تعداد داور مشخص نسبت به تکمیل کرسی های داوری مجلات حسابداری مشارکت داشته اند؟

مبانی نظری

جستجو در منابع و پایگاه های اطلاعاتی داخلی و خارجی در خصوص پژوهش های تجربی انجام شده در زمینه ترکیب و ویژگی های داوران نشریات علمی فاقد نتیجه بود؛ بنابراین در مرور پیشینه، ناگزیر به پرداختن به پژوهش های مشابه از جمله پژوهش های انجام شده در حوزه ترکیب و ویژگی های اعضای هیأت تحریریه مجلات علمی و پژوهش هایی که مرتبط با موضوع داوری بوده است؛ پرداخته شده است.

Mirzaeei et al. (2006) با بررسی فرآیند همتراز خوانی (ارزیابی اسناد داوری) در مجله جامعه شناسی ایران از سال ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۵، ۷۹۸ سند داوری در مورد ۴۱۸ دست نوشته و حاصل همکاری ۱۲۶ داور را مورد بررسی قرار دادند. بررسی ویژگی های داوران نشان داد بالغ بر ۸۳٪ داوران (۱۰۴ نفر) را مردان تشکیل می دهند، ۹۰٪ داوران (۱۱۴۱ نفر) تهرانی هستند و رشته تحصیلی ۶۶٪ داوران جامعه شناسی بوده است. توزیع رتبه علمی داوران به ترتیب ۱۶٪، ۲۶٪ و ۵۸٪ استاد، دانشیار و استادیار می باشد.

Olia & Shakiba (2008) در نوشته ای با عنوان چگونه مقالات پژوهشی را به روش علمی و سیستماتیک داوری کنیم؟، بر این باور بودند که بی شک نقش داوران در یک مجله بسیار حساس و اساسی است. آن ها برای داوران دونقش "اظهار نظر در خصوص ارزش کلی یک مقاله برای نشر" و "ارائه انتقاداتی سازنده به نویسنده بدون اشاره به پذیرش و عدم پذیرش" را قائل شدند.

Ayoobi Ardakani et al. (2012) در پژوهشی با هدف معرفی فرایند داوری و ضرورت آن در نظارت بر کیفیت آثار علمی، به بررسی وضعیت مجلات علمی معتبر ایران از حیث وجود/عدم وجود فرآیند داوری، انواع داوری های رایج، روش های تصمیم گیری، معیارهای مؤثر بر پذیرش مقاله، تصمیم گیرندگان اصلی، مسائل و مشکلات سردبیران و هنجارهای رایج در فرآیند داوری از طریق توزیع پرسشنامه به متخصصان پرداخته است. نتایج پژوهش نشان داد که نوع داوری رایج در این مجلات «دوطرفه پنهان» است و روش غالب در پذیرش مقاله «اعلام نتیجه مقاله پس از داوری و طرح در جلسه هیئت تحریریه» است. همچنین، یافته ها حاکی از آن بود که دو معیار «اصیل و بدیع بودن پژوهش» و «ارتباط موضوع با خط مشی موضوعی مجله» نقش مؤثری در پذیرش مقالات دارند. از میان پنج رکن اصلی دخیل در فرآیند داوری مجلات، «هیئت تحریریه» نقش اساسی تری در فرآیند داوری مقالات داشته است. درباره مسائل و مشکلات، سردبیران مجلات ایرانی بیشتر با سه مسأله «طولانی بودن زمان داوری مقاله ها»، «کیفیت ضعیف نگارش مقاله ها»، و «مشکلات مالی» مواجه بوده اند.

Motallebifard et al. (2013) در پژوهشی با هدف آسیب شناسی فرآیند داوری مقالات علمی و ارائه چارچوب مشترک و یکسان برای داوری با استفاده از نمونه گیری هدف مند از اعضای هیأت علمی دانشگاه خوارزمی و شهید بهشتی و انجام

مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ایشان به این نتیجه رسیدند که ارزیابی آثار علمی باید براساس ۵ معیار "علمی بودن"، "رعایت اخلاق پژوهشی"، "تناسب محتوای مقاله"، "رعایت فنون نوشتاری" و "هماهنگی مقاله با نشریه" مورد ارزیابی قرار گیرد. همچنین ایشان دریافتند که داوری آثار علمی از آسیب‌هایی همچون "تخصصی نبودن مجلات"، "مشخص نبودن زمینه تخصصی داوران"، "ضعف نرم‌افزاری و اطلاعاتی"، "طولانی بودن داوری‌ها"، "سوگیری و غفلت از کیفیت"، "فقدان معیارهای قابل قبول برای داوری" و "لغزش‌های اخلاقی داوران" رنج می‌برد.

Rastifar et al. (2016) در پژوهشی با هدف شناسایی معیارهای اخلاقی در داوری مجلات علمی از طریق مصاحبه عمیق با ۱۷ نفر از دست‌اندرکاران نشریات علمی شامل مدیرمسئول، سردبیر، داوران و پژوهشگران نسبت به معرفی ۲۷ گونه غیراخلاقی در داوری ذیل ۱۱ زیر موضوع اقدام کردند.

Rahimi et al. (2016) با هدف بررسی سهم سردبیران در نشر مقاله در نشریه خودی، به بررسی ۲۴۸ نشریه علمی پرداخته و دریافتند که به طور متوسط ۳٪ مقالات (۵۵۸ از ۱۷۹۷۷) متعلق به سردبیران و ۲۷٪ (۴۸۳۰ از ۱۷۹۷۷) متعلق به نویسندگان وابسته به ناشر می‌باشد.

Fakhari & Rajabdari (2018) به بررسی رویکرد اخلاقی سردبیران و اعضای هیئت تحریریه نشریه‌های پژوهشی حسابداری مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در انتشار مقاله در نشریه‌های خودی طی دوره زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ پرداخته و دریافتند تعداد مقاله‌های منتشر شده از سردبیران و اعضای هیئت تحریریه در نشریه‌های خودی، در بالغ بر ۶ مجله از ۱۵ مجله کمتر از معیار ۱۵ درصد نبوده است و متوسط نشر سردبیران در نشریه خودی ۲/۶٪ (۴۸ از ۱۸۲۳) و متوسط نشر سردبیران و اعضای هیئت تحریریه در نشریه خودی ۱۴٪ (۲۶۱ از ۱۸۲۳) گزارش شده است.

Rajabali Beglou et al. (2022) به مطالعه موردی اسناد داوری پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات در سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ از دو بُعد «پابندی به زمان داوری» و «ارائه پیشنهادهای عینی و سازنده» پرداختند. نتایج نشانگر آن بود که متوسط زمان داوری ۲۸ روز است. همچنین در بُعد «ارائه پیشنهادهای عینی و سازنده» نیز رعایت یا توجه به زیرمؤلفه‌های «ارائه بازخوردهای مفید و سازنده برای بهبود وضوح اثر» و «درخواست شواهد پشتیبان از نویسندگان برای ادعاهای مطرح‌شده» بیشتر از دیگر زیرمؤلفه‌ها بود.

Nylen et al. (1994) در پژوهشی بر روی ۳۱۲ هم‌ترازخوانی مربوط به ۱۵۶ داور دریافتند که داوران جوان و باتجربه، ارزیابی دقیق‌تری را ارائه می‌کنند هرچند که رابطه معناداری میان جنسیت، تخصص و ملیت داوران بر کیفیت داوری یافت نکردند.

Kliwer et al. (2005) پس از بررسی ۹۸۹ داور در مجله پرتوشناسی (American Journal of Romathology) دریافتند کیفیت داوری رابطه مستقیمی با جوان بودن داور، تخصص، وابستگی سازمانی داور به مؤسسات دانشگاهی داشته و عواملی از قبیل جنسیت، سالهای داوری و رتبه دانشگاهی وی تأثیری بر کیفیت داوری ندارد.

Huang & Zong (2022) به بررسی ویژگی‌های داوران و نقش آن بر کیفیت داوری‌ها پرداختند. ایشان با بررسی مشخصات ۱۸۶۴ داور (شامل ۳۴۳ زن-۱۸٪) در حوزه پزشکی بالینی (The clinical medicine field) دریافتند که میزان سوابق داوری (Reviews)، میزان سوابق بازبینی (Editor)، عضویت به عنوان مربی در پابلونز (Publons mentors) ارتباط مثبت و معناداری با کیفیت داوری‌ها دارد درحالی‌که عملکرد پژوهشی داور (شامل شمار آثار پژوهشی منتشر شده، میزان استنادات دریافتی و...)، جنسیت، حجم گزارش‌های داوری ارائه شده، سابقه عضویت داور در هیأت

تحریریه مجلات علمی و فارغ التحصیلی از آکادمی پابلونز (Publons academy graduates) اثر معناداری بر کیفیت داوری‌ها نداشته است.

علی‌رغم تأکید پیشینه تجربی بر اهمیت ویژگی‌ها و ترکیب داوران در مجلات علمی؛ لیکن پژوهش مستقیمی که به این ویژگی‌ها پرداخته باشد، یافت نشد و صرفاً در پژوهش‌های بررسی هم‌ترازخوانی، به صورت ضمنی ویژگی‌های داوران نیز فهرست شده است. افزون بر این هیچ کدام از پژوهش‌های مذکور در مجلات حسابداری انجام نشده و در پایان خاطر نشان می‌گردد بررسی داوران مشترک و سهم داوران در مقالات منتشر شده مجلات نیز در پژوهش‌های پیشین بررسی نشده است؛ حال آنکه برخی از پژوهش‌ها (Rahimi et al., 2016; Fakhari & Rajabdari, 2018) سهم دست‌اندرکاران مجلات (سردبیر و اعضای هیأت تحریریه) در خودانتشاری را بررسی کرده‌اند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر نوعی مطالعه کاربردی است که به روش پژوهش پیمایشی^۱-توصیفی با رویکرد ارزیابانه و علم‌سنجی انجام گرفته است. جامعه آماری مطالعه حاضر وبگاه کلیه نشریات علمی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در رشته حسابداری که تا پایان سال ۱۴۰۰ در سامانه یکپارچه ارزیابی نشریه‌ها (Microsoft excel) ثبت شده‌اند، می‌باشد که این جامعه مشتمل بر ۱۹ نشریه است. برای گردآوری داده‌ها از سیاهه واریسی محقق ساخته متشکل از شاخص‌های مندرج در شیوه‌نامه ارزیابی و رتبه‌بندی نشریات علمی (۱۳۹۸) استفاده شده است. همچنین سایر اطلاعات مورد نیاز جهت پاسخ به پرسش‌های پژوهش نیز در بخش سیاهه واریسی اضافه و گردآوری شده است. جهت گردآوری داده‌های پژوهش، در بازه زمانی مشخص (مردادماه ۱۴۰۱)، تک‌تک وبگاه‌های نشریه‌ها بر اساس معیارهای سیاهه واریسی مورد مشاهده قرار گرفته و اطلاعات کلیه داوران در نرم‌افزار مایکروسافت اکسل ذخیره شد. در خصوص مواردی از قبیل رتبه علمی، رشته تحصیلی و وابستگی سازمانی در صورتی که در وبگاه نشریه اطلاعاتی یافت نشد، از طریق دریافت سه مقاله منتشر شده اخیر فرد مورد نظر و درج مشخصات از روی مقالات اقدام شد. لازم به ذکر است کلیه اسامی داوران یکسان‌سازی شده‌اند تا موارد مشابه در تحلیل‌ها به درستی در نظر گرفته شود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آماره‌های توصیفی انجام و یافته‌ها در قالب جداول ارائه شده است.

یافته‌های پژوهش

در این بخش با تکیه بر تحلیل داده‌های استخراج شده از سیاهه واریسی نسبت به پاسخ به پرسش‌های پژوهش اقدام شده است. پاسخ به سؤال اول و دوم پژوهش. سؤال اول: کدام مجلات نسبت به درج سالانه اسامی داوران خود در تارنمای اینترنتی خود اقدام کرده‌اند و هر مجله چه تعداد داور را معرفی کرده است؟ و سؤال دوم: کدام مجلات نسبت به درج اطلاعات مربوط به عضویت داوران در پایگاه‌های بین‌المللی نظیر پابلونز اقدام کرده است و از هر مجله چه تعداد داور در پایگاه‌های بین‌المللی عضویت دارند؟

پس از استخراج عنوان نشریات گروه حسابداری از پرتال نشریات علمی وزارت عتف، ۱۹ عنوان نشریه برای گروه حسابداری یافت شد. نتایج بررسی‌ها در جدول ۱ ارائه شده است.

۱. روش پژوهش حاضر پیمایش از نوع بررسی متون است و متون بررسی شده وبگاه‌های نشریات حسابداری معتبر می‌باشند.

جدول ۱. اطلاعات آماری داوران مندرج در وبگاه نشریات علمی حسابداری وزارت عتف برای سال ۱۴۰۰
 Table 1. Statistical information of the judges included in the website of scientific accounting publications of the Ministry of Ataf for the year 1400

ردیف	عنوان نشریه	صاحب امتیاز	سال اخذ رتبه علمی	تعداد داوران مندرج در تارنمای نشریه	تعداد داوران دارای نمایه بین المللی	درصد داوران دارای نمایه بین المللی	توضیح درج اسامی داوران به تفکیک سال
۱	بررسی های حسابداری و حسابرسی	دانشگاه تهران	۱۳۷۹	۱۲۷	۲۳	۱۸٪	ندارد
۲	پژوهش های تجربی حسابداری	دانشگاه الزهراء (س)	۱۳۹۱	۲۱۸	۱۹	۹٪	برای سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ دارد
۳	پژوهش های حسابداری مالی	دانشگاه اصفهان	۱۳۸۸	۸۵	۱۰	۱۲٪	برای سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ دارد
۴	پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی	دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی	۱۳۹۱	۶۳	۰	ندارد	برای سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ دارد
۵	پژوهش های کاربردی در گزارشگری مالی	سازمان حسابرسی	۱۳۹۵	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد
۶	پیشرفت های حسابداری	دانشگاه شیراز	۱۳۷۸	۹۶	۰	ندارد	ندارد
۷	تحقیقات حسابداری و حسابرسی	انجمن حسابداری ایران	۱۳۸۷	۷۰	۰	ندارد	ندارد
۸	دانش حسابداری	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۱۳۸۸	۷۰	۰	ندارد	ندارد
۹	دانش حسابداری مالی	دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) قزوین	۱۳۹۳	۵۰	۱۴	۲۸٪	ندارد
۱۰	دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت	انجمن حسابداری مدیریت ایران	۱۳۹۱	۳۲	۰	ندارد	ندارد
۱۱	دانش حسابرسی	دیوان محاسبات	۱۳۹۰	۳۳	۰	ندارد	ندارد
۱۲	دستاوردهای حسابداری ارزشی و رفتاری	دانشگاه خوارزمی	۱۳۹۵	۵۲	۰	ندارد	برای سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به تفکیک شماره مجله دارد.
۱۳	حسابداری دولتی	دانشگاه پیام نور	۱۳۹۴	۲۱۹	۱۹	۹٪	برای سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ دارد.
۱۴	حسابداری مالی	دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه	۱۳۹۱	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد
۱۵	حسابداری مدیریت	دانشگاه آزاد اسلامی علوم و تحقیقات تهران	۱۳۹۰	۸	۰	ندارد	ندارد
۱۶	مطالعات تجربی حسابداری مالی	دانشگاه علامه طباطبایی	۱۳۹۱	۴۸	۱۱	۲۳٪	برای سال های ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ دارد.
۱۷	مطالعات حسابداری و حسابرسی	انجمن حسابداری ایران	۱۳۹۸	۷۰	۰	ندارد	ندارد
۱۸	حسابداری، حسابرسی و مالی	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۳۹۸	۱۶	۴	۲۵٪	ندارد
۱۹	حسابداری و منافع اجتماعی	دانشگاه الزهراء (س)	۱۳۹۹	۱۰۷	۱۷	۱۶٪	برای سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ دارد
جمع				۱۳۶۴	۱۱۷	۹٪	۱۲ مجله (۶۳٪) ندارند.

اولین نشریه دارای اعتبار پیشرفت های حسابداری و حسابرسی (از سال ۱۳۷۸) و آخرین رتبه اعطایی مربوط به نشریه حسابداری و منافع اجتماعی (از سال ۱۳۹۹) می باشد. سال ۱۳۹۱ با اعطای مجوز رتبه علمی به پنج (۲۶٪) نشریه، بیشترین اعطای مجوز نشریات حسابداری صورت گرفته است. از ۱۹ عنوان نشریه مورد مطالعه، دو نشریه پژوهش های کاربردی گزارشگری مالی و نشریه حسابداری مالی فاقد اطلاعات داوران در وبگاه نشریه می باشند یعنی بالغ بر ۹۰٪ نشریات گروه حسابداری در سال ۱۴۰۰ نسبت به درج اسامی سالانه داوران اقدام کرده اند؛ (Vara' (2021) طی بررسی رعایت درج سالانه اسامی داوران برای ۱۰۶۰ نشریه مصوب وزارت عتف در سال ۱۳۹۹ دریافت که تنها ۴۰٪ این نشریات نسبت به درج اسامی داوران اقدام کرده اند. در ۱۷ نشریه ای که اطلاعات داوران خود را منتشر کرده اند بیشترین

تعداد داوران معرفی شده مربوط به نشریه حسابداری دولتی با ۲۱۹ تعداد داور و کمترین داور معرفی شده مربوط به نشریه حسابداری مدیریت با ۸ داور معرفی شده می‌باشد. لازم به ذکر است فقط ۸ مجله نسبت به اشتراک و عضویت داوران در پایگاه‌های بین‌المللی تلاش کرده‌اند که سطح این تلاش‌ها در مجموع منجر به معرفی کمتر از ۱۰٪ داوران در این پایگاه‌ها بوده است. این آمار در پژوهش (Vara' (2021) با بررسی ۱۰۶۰ نشریه معتبر داخلی بالغ بر ۱۸٪ گزارش شده است و حاکی از آن است که وضعیت عضویت داوران در پایگاه‌های بین‌المللی در رشته حسابداری پایین‌تر از عموم مجلات بوده و بنابراین مناسب نیست.

پاسخ به سؤال سوم پژوهش: ترکیب داوران مجلات از حیث توزیع جغرافیایی به چه صورت است؟

طی بررسی به توزیع جغرافیایی داوران در تمام نشریات علمی رشته حسابداری مشخص شد که در ۱۳۶۴ کرسی داوری به جز استان خراسان جنوبی و کهگیلویه و بویر احمد، تمام استان‌های کشور حداقل یک نماینده دارند. همچنین تنها سه کرسی داوری مربوط به جغرافیای ایران نبوده‌اند و مربوط به داوران خارج از ایران می‌شوند. در ادامه توزیع جغرافیایی داوران ارائه شده است.

جدول ۲. توزیع جغرافیایی داوران نشریات علمی وزارت عتف در رشته حسابداری

Table 2. Geographical distribution of referees of scientific publications of the Ministry of Ataf in the field of accounting

تعداد کل استان‌های دارای داور	تعداد سایر استان‌های دارای داور	تعداد کل داوران	تعداد داوران مربوط به هر استان											
			سایر استان‌ها	خوزستان	آذربایجان غربی	قم	مازندران	قزوین	کرمان	خراسان رضوی	اصفهان	فارس	تهران	کد مجله
23	13	127	25	5	6	7	6	3	4	3	4	8	56	1
25	15	218	32	3	2	7	10	7	5	18	8	11	115	2
20	11	85	21	2	3	4	0	2	6	3	22	4	18	3
16	8	63	12	1	2	0	4	2	0	1	2	5	34	4
														5
17	7	96	10	3	1	4	4	4	5	8	5	25	27	6
15	5	70	7	2	1	1	4	3	2	4	1	3	42	7
18	8	70	12	2	2	3	6	5	13	4	5	6	12	8
17	7	50	10	1	1	1	2	11	1	1	2	2	18	9
8	4	32	6	0	1	1	1	0	0	0	0	0	23	10
12	5	33	6	1	0	2	1	0	2	4	0	2	15	11
11	5	52	8	0	0	5	2	1	0	2	0	5	29	12
25	15	219	32	3	2	7	10	8	5	18	8	11	115	13
														14
1	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	15
7	1	48	1	0	2	0	0	3	1	0	2	3	36	16
15	5	70	7	2	1	1	4	3	2	4	1	3	42	17
8	3	16	4	1	1	0	0	0	0	7	0	1	2	18
18	9	107	16	1	0	1	3	2	1	6	1	5	71	19
25	15	1364	209	27	25	44	57	54	47	83	61	94	663	جمع

در میان مجلات بیشترین توزیع جغرافیایی داوران مربوط به نشریات پژوهش‌های تجربی حسابداری و حسابداری دولتی با بهره‌گیری از داوران از ۲۵ استان می‌باشد و کمترین بهره‌مندی از توزیع جغرافیایی داوران مربوط به مجله حسابداری مدیریت است که داوران اختصاصی از استان تهران را معرفی کرده است. در مجموع می‌توان گفت از ۱۹ نشریه حسابداری، ۱۶ نشریه توزیع جغرافیایی مناسبی داشته‌اند (۸۴٪). این آمار طی پژوهش (Vara' (2021) با بررسی رعایت توزیع جغرافیایی و سازمانی داوران برای ۱۰۶۰ نشریه در سال ۱۳۹۹ به بالغ ۳۱٪ گزارش شده است.

در جدول زیر، استان‌هایی که حداقل ۵ کرسی داوری در یک مجله داشته‌اند، فهرست شده‌اند و مابقی استان‌ها به‌عنوان سایر درج شده‌اند؛ با بررسی جدول زیر در می‌یابیم هشت استان تهران، فارس، خراسان رضوی، اصفهان، مازندران، قزوین، کرمان و قم به‌ترتیب با ۶۶۳، ۹۴، ۸۳، ۶۱، ۵۷، ۵۴، ۴۷ و ۴۴ نماینده در گروه داوران بالغ بر ۸۱٪ داوران نشریات را در بر می‌گیرند.

پاسخ به سؤال چهارم پژوهش: ترکیب داوران مجلات از حیث توزیع سازمانی به چه صورت است و نسبت داوران هم‌سازمان با صاحب امتیاز مجلات به چه صورت است؟ نتایج بررسی در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. توزیع سازمانی داوران نشریات علمی وزارت عتف در رشته حسابداری

Table 3. Organizational distribution of referees of scientific publications of the Ministry of Ataf in the field of accounting

تعداد داوران مربوط به هر سازمان																				
کد مجله	دانشگاه آزاد اسلامی (۱۰ واحد)	دانشگاه الزهراء (س)	دانشگاه تهران	دانشگاه شیراز	دانشگاه علامه طباطبائی	دانشگاه پیام نور	دانشگاه اصفهان	دانشگاه‌های غیر انتفاعی (۱۶)	دانشگاه خوارزمی	دانشگاه شهید باهنر کرمان	دانشگاه شهید بهشتی	دانشگاه فردوسی مشهد	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی	دانشگاه ارومیه	دانشگاه مازندران	دانشگاه تربیت مدرس	سایر دانشگاه‌ها	جمع کل داوران	درصد داوران و صاحب امتیاز همسان	تعداد کل دانشگاه‌های دارای داور
1	19	8	26*	8	4	2	4	2	1	3	5	3	3	6	4	5	24	127	20	43
2	29	40*	14	10	14	16	7	13	2	4	8	8	6	2	6	5	34	218	18	64
3	25	6	6	3	0	3	12*	3	0	3	2	1	1	1	0	1	18	85	14	45
4	34*	5	3	5	1	1	2	1	0	0	0	1	1	0	1	2	6	63	54	33
5																	0		0	0
6	9	5	6	23*	4	2	5	1	3	4	2	7	3	1	4	4	13	96	24	31
7	22	6	5	3	3	2	1	2	0	2	7	0	1	1	4	2	9	70	-	31
8	11	4	3	5	0	1	3	1	0	9*	2	3	4	2	5	1	16	70	13	34
9	12	4	1	2	0	2	2	3	1	1	3	1	6*	1	1	3	7	50	12	28
10	21	4	0	0	0	2	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	2	32	-	22
11	6	3	4	2	0	1	0	1	2	0	5	4	0	0	1	1	3	33	-	18
12	14	5	4	4	2	0	0	0	9*	0	1	2	2	0	2	2	6	52	17	25
13	29	40	14	10	14	16*	7	13	2	4	8	8	7	2	6	5	34	219	7	64
14																	0		0	0
15	8*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	100	3	3
16	1	3	3	3	17*	0	2	2	2	1	6	0	3	2	0	2	1	48	35	15
17	22	6	5	3	3	2	1	2	0	2	7	0	1	1	4	2	9	70	-	31
18	3	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	6*	0	0	0	4	16	38	11	11
19	14	35*	6	5	4	8	1	6	2	1	5	3	2	0	2	2	11	107	33	39
جمع	279	174	100	87	66	58	47	51	23	36	62	47	39	20	40	38	197	1364	-	-

بررسی وابستگی سازمانی داوران در نشریات علمی رشته حسابداری حاکی از آن است که ۱۳۶۴ کرسی داوری از ۱۰۷ دانشگاه می‌باشند. که در این میان دانشگاه‌هایی که بیش از ۵ کرسی داوری در حداقل یک نشریه را داشته‌اند، در جدول زیر فهرست شده‌اند. با بررسی جدول زیر مشخص می‌گردد دانشگاه‌های آزاد (۵۰ واحد دانشگاهی)، الزهرا، تهران، شیراز، علامه طباطبائی، شهید بهشتی، پیام‌نور، غیرانتفاعی‌ها (۱۶ واحد دانشگاهی) فردوسی و اصفهان به ترتیب با احراز ۲۷۹، ۱۷۴، ۱۰۰، ۸۷، ۶۶، ۶۲، ۵۸، ۵۱، ۴۷ و ۴۷ کرسی داوری از نشریات علمی حسابداری بالغ بر ۷۱٪ توزیع سازمانی داوران را پوشش می‌دهند. در میان مجلات بیشترین توزیع سازمانی داوران مربوط به نشریات پژوهش‌های تجربی حسابداری و حسابداری دولتی با بهره‌گیری از داوران از ۶۴ دانشگاه و کمترین بهره‌مندی از توزیع جغرافیایی داوران مربوط به مجله حسابداری مدیریت است که داوران اختصاصی صرفاً از ۳ دانشگاه را معرفی کرده است. لازم به ذکر است طبق توضیحات ارائه شده در کارگاه آموزشی شیوه نامه امتیازدهی شاخص‌های ارزیابی و رتبه‌بندی نشریات علمی (Vara', 2021) در صورتی که نشریه‌ای دارای ترکیب داوری بیشتر از ۵ سازمان داشته باشد، امتیاز این بخش از آیین‌نامه ارزیابی را می‌گیرد. بنابراین به جز نشریات پژوهش‌های کاربردی گزارشگری مالی و نشریه حسابداری مالی که داور معرفی نکرده‌اند و نشریه حسابداری مدیریت که صرفاً از سه سازمان داور معرفی کرده است، مابقی نشریات امتیاز کامل این بخش را گرفته‌اند. در جدول زیر، همچنین وابستگی سازمانی نشریات گروه حسابداری نیز با ستاره مشخص شده است؛ بدین صورت که تعداد داورانی که مستقیماً مربوط به سازمان صاحب امتیاز نشریه مذکور بوده است در هر مجله با درج "*" مشخص شده است و بررسی درصد عضویت داوران هر مجله از صاحب امتیاز که در ستون «درصد داوران و صاحب امتیاز همسان» نشانگر آن است که به ترتیب مجلات "پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی"، "حسابداری مدیریت" و "حسابداری، حسابرسی و مالی" با ۱۰۰٪، ۵۴٪، ۳۸٪ بیشترین سهم داوران از صاحب امتیاز را دارند. لازم به ذکر است صاحب امتیاز در برخی نشریات، انجمن‌های علمی و حرفه‌ای بدون عضو هیأت علمی بوده‌اند بنابراین امکان محاسبه درصد داوران وابسته به صاحب امتیاز وجود نداشت.

پاسخ به سؤال پنجم پژوهش: ترکیب داوران مجلات از حیث جنسیت به چه صورت است؟

نتایج در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. ترکیب جنسیت داوران نشریات علمی وزارت عتف در رشته حسابداری

Table 4. The gender composition of judges of scientific publications of the Ministry of Ataf in the field of accounting

کد مجله	تعداد کل داوران	ترکیب جنسیت		درصد مشارکت
		تعداد داور زن	تعداد داور مرد	
1	127	18	109	86%
2	218	81	137	63%
3	85	15	70	82%
4	63	18	45	71%
5				
6	96	11	85	89%
7	70	16	54	77%
8	70	8	62	89%
9	50	4	46	92%
10	32	14	18	56%
11	33	6	27	82%
12	52	14	38	73%
13	219	81	138	63%
14				
15	8	1	7	88%
16	48	8	40	83%
17	70	16	54	77%
18	16	5	11	69%
19	107	56	51	48%
جمع	1364	372	992	73%

بررسی جنسیت داوران در نشریات علمی رشته حسابداری نشان می‌دهد که ۳۷۲ کرسی از ۱۳۶۴ کرسی داوری در اختیار زنان بوده و متوسط ۲۷٪ داوران را به خود اختصاص داده‌اند. مجله حسابداری و منافع اجتماعی با ۵۶ داور زن از ۱۰۷ داور (۵۲٪) بیشترین مشارکت زنان در کرسی داوری و مجله دانش حسابداری مالی با اختصاص تنها ۴ کرسی از ۵۰ کرسی داوری (۸٪) کمترین مشارکت زنان در کسوت داوری را نشان می‌دهد. در جدول ۴ ترکیب جنسیت داوران نشریات حسابداری به تفکیک هر مجله درج شده است:

پاسخ به سؤال ششم پژوهش: ترکیب داوران مجلات از حیث رتبه علمی به چه صورت است؟

در جدول ۵ ترکیب رتبه علمی داوران نشریات حسابداری به تفکیک هر مجله درج شده است.

جدول ۵. ترکیب رتبه علمی داوران نشریات علمی وزارت عتف در رشته حسابداری

Table 5. The composition of the scientific ranking of the judges of the scientific publications of the Ministry of Ataf in the field of accounting

کدمجله	تعداد کل داوران	ترکیب رتبه علمی داوران		
		دانشجوی دکتری	استادیار	دانشیار
1	127	13	59	43
2	218	10	135	56
3	85	2	49	26
4	63	1	24	24
5				
6	96	3	38	37
7	70	1	27	26
8	70	0	37	25
9	50	2	25	17
10	32	0	11	17
11	33	2	14	10
12	52	0	26	19
13	219	10	136	56
14				
15	8	0	1	4
16	48	0	24	17
17	70	1	27	26
18	16	1	3	8
19	107	6	74	19
جمع	1364	52	710	430

بررسی رتبه علمی داوران در نشریات علمی رشته حسابداری نشان می‌دهد که به ترتیب ۷۱۰ و ۴۳۰ کرسی داوری مربوط به استادیاران (۵۲٪) و دانشیاران (۳۲٪) می‌باشد؛ همچنین ۱۷۲ کرسی به استاد تمام‌ها (۱۲٪) اختصاص یافته و ۵۲ کرسی در اختیار دانشجویان دوره دکتری (۴٪) قرار دارد. مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی با اختصاص ۱۰٪ کرسی‌های داوری خود به دانشجویان دکتری بیشترین بسترسازی را در جهت استفاده از دانشجویان در کسوت داوری قرار داده و پنج مجله دانش حسابداری، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دستاوردهای حسابداری ارزشی و رفتاری، حسابداری مدیریت و مطالعات تجربی حسابداری مالی استفاده از دانشجوی دکتری به‌عنوان داور را نپذیرفته‌اند.

پاسخ به سؤال هفتم پژوهش: ترکیب داوران مجلات از حیث رشته تحصیلی (تخصص) به چه صورت است؟

گسترش مقالات میان‌رشته‌ای در راستای حل مسائلی که شاخه‌های مختلف علمی به تنهایی قادر به حل آن‌ها نیستند، موضوعی است که برهیچ کس پوشیده نیست (Ghasemi & Emami Meibodi, 2016). مجلات علمی نیز ناگزیر به پیروی از جریان هستند و کیفیت مقالات یک نشریه، بی‌شک مرهون نشر مطالعات میان رشته‌ای که برای قشر عظیمی از پژوهشگران قابل توجه است، می‌باشد. نشر مطالعات میان رشته‌ای با کیفیت مستلزم استفاده از داوران متخصص در حوزه‌های موضوعی متنوع می‌باشد (Erfanmanesh et al., 2016). در جدول ۶ ترکیب تحصیلی (تخصص) داوران نشریات حسابداری به تفکیک هر مجله درج شده است.

جدول ۶. ترکیب تحصیلی (تخصص) داوران نشریات علمی وزارت عتف در رشته حسابداری

Table 6. Educational composition (expertise) of referees of scientific publications of the Ministry of Ataf in the field of accounting

کد مجله	تعداد کل داوران	ترکیب تحصیلی		درصد مشارکت	
		حسابداری	غیر حسابداری	اساتید حسابداری	اساتید غیر حسابداری
1	127	121	6	95%	5%
2	218	204	14	94%	6%
3	85	81	4	95%	5%
4	63	56	7	89%	11%
5					
6	96	90	6	94%	6%
7	70	61	9	87%	13%
8	70	68	2	97%	3%
9	50	49	1	98%	2%
10	32	23	9	72%	28%
11	33	27	6	82%	18%
12	52	46	6	88%	12%
13	219	205	14	94%	6%
14					
15	8	5	3	63%	38%
16	48	47	1	98%	2%
17	70	61	9	87%	13%
18	16	14	2	88%	13%
19	107	105	2	98%	2%
جمع	1364	1263	101	93%	7%

بررسی رشته تحصیلی داوران در نشریات علمی رشته حسابداری نشان می‌دهد که ۱۲۶۳ کرسی (۹۳٪) مستقیماً به افرادی با تحصیلات در رشته حسابداری اختصاص یافته است و صرفاً ۱۰۱ کرسی (۷٪) با داوران تحصیل کرده در سایر رشته‌ها تکمیل شده است. قابل توجه اینکه بیش از ۶۴٪ داوران سایر رشته‌ها نیز در اختیار اساتید مجموعه مالی است که ارتباط بسیار نزدیکی با رشته حسابداری داشته و برخی از ایشان در کسوت سردبیری و مدیر گروهی رشته حسابداری در دانشگاه‌های ایران نیز ایفای نقش می‌کنند و تنها کمتر از ۳۶٪ از داوران غیر حسابداری (کمتر از ۳٪ کل کرسی‌های داوران) به اساتید حوزه‌های مدیریت (بازرگانی، صنعتی، دولتی، فناوری اطلاعات و...) ریاضیات و آمار، جامعه‌شناسی، علم اطلاعات و دانش‌شناسی اختصاص داشته است. لازم به ذکر است در مطالعه Erfanmanesh et al. (2016) در خصوص میزان میان رشته‌گی اعضای هیأت تحریریه مجلات وزارت علوم، رشته حسابداری با عضویت ۱۱٪ عضو

غیرحسابداری در گروه دبیران در میان سایر رشته‌های علوم انسانی (بالغ بر ۱۴ رشته از ۱۸ رشته زیر ۳٪ عضو میان رشته‌ای داشتند) وضعیت مناسبی داشته است.

پاسخ به سؤال هشتم پژوهش: نسبت مقالات منتشرشده از اعضای گروه داوران در مجلات مختلف به چه صورت است؟ نتایج در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷. گزارش آماری انتشار مقالات و خودانتشاری داوران نشریات علمی وزارت عتف در رشته حسابداری
Table 7. Statistical report on the publication of articles and self-publishing by referees of scientific publications of the Ministry of Ataf in the field of accounting

ردیف	عنوان نشریه	دوره انتشار	تعداد مقالات منتشره سال ۱۴۰۰	متوسط مقالات منتشره هر شماره	تعداد مقالات منتشرشده از داوران	درصد خودانتشاری داوران
1	بررسی‌های حسابداری و حسابرسی	فصلنامه	28	6	17	71%
2	پژوهش‌های تجربی حسابداری	فصلنامه	40	10	22	55%
3	پژوهش‌های حسابداری مالی	فصلنامه	19*	6*	8	42%
4	پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی	فصلنامه	40	10	22	55%
5	پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی	دوفصلنامه	18	9	-	-
6	پیشرفت‌های حسابداری	دوفصلنامه	24	12	12	50%
7	تحقیقات حسابداری و حسابرسی	فصلنامه	44	11	20	45%
8	دانش حسابداری	فصلنامه	33	8.25	14	42%
9	دانش حسابداری مالی	فصلنامه	30	7.5	7	23%
10	دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت	فصلنامه	94	23.5	26	28%
11	دانش حسابرسی	فصلنامه	60	15	16	27%
12	دستاوردهای حسابداری ارزشی و رفتاری	دوفصلنامه	24	12	12	50%
13	حسابداری دولتی	دوفصلنامه	24	12	10	42%
14	حسابداری مالی	فصلنامه	16**	6**	-	-
15	حسابداری مدیریت	فصلنامه	40	10	7	18%
16	مطالعات تجربی حسابداری مالی	فصلنامه	28	7	14	50%
17	مطالعات حسابداری و حسابرسی	فصلنامه	28	7	10	36%
18	حسابداری، حسابرسی و مالی	فصلنامه	28	7	2	7%
19	حسابداری و منافع اجتماعی	فصلنامه	38	9.5	12	32%
جمع						37***
			656	9.83 (میانگین)	231	37***

* تا زمان بررسی این مقاله (۱۳ مرداد ۱۴۰۱)، مقالات شماره زمستان مجله تکمیل نشده است.

** تا زمان بررسی این مقاله (۱۳ مرداد ۱۴۰۱)، مقالات شماره پائیز تکمیل نشده و زمستان منتشر نشده است.

*** جزئیات محاسبات در متن آورده شده است.

طی بررسی مقالات منتشر شده در سال ۱۴۰۰ در نشریات رشته حسابداری مشخص شد این مجلات در مجموع ۶۵۶ مقاله منتشر کرده‌اند. با توجه به این که ۱۹ مجله مذکور مشتمل بر ۱۵ فصلنامه و ۴ دوفصلنامه می‌باشد؛ مجموعاً در سال ۱۴۰۰، ۶۸ شماره منتشر شده است.

در این بخش یکایک مقالات منتشر شده در هر یک مجلات بررسی شده و در صورتی که دست کم یکی از نویسندگان مقاله، در فهرست داوران نشریه مذکور در وبگاه نشریه عنوان شده باشد، مقاله مذکور به‌عنوان انتشار مقاله خودی (خودانتشاری) تلقی شده است. پس از بررسی کامل، نتایج خودانتشاری به تفکیک مجلات در جدول ۷ درج شده است. بیشترین خودانتشاری در میان مجلات حسابداری به بررسی‌های حسابداری و حسابرسی دانشگاه تهران تعلق دارد چراکه از ۲۸ مقاله‌ای که منتشر نموده، ۱۷ مقاله به داوران مجله اختصاص داشته است. در مجموع ۲۳۱ از مقالات منتشر شده در مجلات از داوران نشریات بوده است که پس از حذف آمار مجلات کد ۵ و ۱۴ از مجموع تعداد انتشارات (۶۵۶) تعداد کل انتشارات پس از کسر ۱۸ و ۱۶ برابر با ۶۲۲ مقاله، مشخص می‌شود متوسط بالغ بر ۳۷٪ مقالات منتشره در مجلات، مقالات داوران این نشریات می‌باشد. کمترین نرخ خودانتشاری میان داوران مقالات مربوط به مجله حسابداری، حسابرسی و مالی^۱ با انتشار صرفاً ۲ مقاله از ۲۸ مقاله منتشر شده (۷٪) می‌باشد.

پاسخ به سؤالات اول تا هشتم پژوهش (جمع‌بندی ویژگی‌های داوران نشریات حسابداری)

در جداول بالا به ترتیب اطلاعات مربوط به درج سالانه اسامی داوران و عضویت آن‌ها در پایگاه‌های بین‌المللی (جدول ۱)، اطلاعات مربوط به توزیع جغرافیایی (جدول ۲)، سازمانی (جدول ۳)، جنسیت (جدول ۴)، رتبه علمی (جدول ۵) و رشته تحصیلی (جدول ۶) داوران و همچنین میزان انتشار مقالات داوران در نشریه خودی (جدول ۷) ارائه شد. مطابق با مفاد شیوه‌نامه ارزیابی و رتبه‌بندی نشریات (۱۳۹۸)، صرفاً ۳۰ امتیاز از ۱۰۰۰ امتیاز ارزیابی نشریات علمی، مستقیماً مرتبط با ویژگی‌های داوران می‌باشد که عبارتند از: الف) درج سالانه اسامی داوران (مطابق با بند ۵ تبصره ۲-۳)، ب) اشتراک داوران در پایگاه‌های بین‌المللی و استفاده از آن‌ها (بند ۴ تبصره ۲-۳ شیوه‌نامه) و ج) توزیع جغرافیایی و سازمانی داوران (بند ۶ تبصره ۲-۳ شیوه‌نامه مذکور). با توجه به توضیحات ارائه شده در وبسایت و کارگاه آموزشی شیوه‌نامه امتیازدهی شاخص‌های ارزیابی و رتبه‌بندی نشریات علمی، ملاک اختصاص امتیاز به نشریات درج اطلاعات مربوط به سه عامل بالا در وبگاه نشریه می‌باشد. همچنین معیار تخصیص امتیاز برای ارزیابی سال ۱۴۰۰ در خصوص درج اسامی سالانه، صرفاً وجود این بخش در وبگاه نشریه بیان شد (بنابراین در ارزیابی سال ۱۴۰۰، شمار داوران معرفی شده یا درج اسامی به تفکیک سال به سال، بدون اهمیت بود)؛ معیار تخصیص امتیاز برای اشتراک داوران در پایگاه‌های بین‌المللی، درج لینک عضویت حداقل برای ۵ داور بیان شد و در خصوص توزیع جغرافیایی و سازمانی، وجود داور از ۵ سازمان موجب تخصیص کل امتیاز به نشریات مذکور بود. با توجه به اینکه در سال ۱۴۰۰، سخت‌گیری خاصی برای تخصیص امتیاز داوران اعمال نشد، اکثر مجلات گروه حسابداری امتیاز قابل قبولی از این بخش گرفته‌اند به گونه‌ای که ۷ مجله امتیاز کامل و متوسط نمره مجلات حسابداری برابر با ۲۱/۲۸ می‌باشد؛ لیکن باید توجه نمود ترکیب و ویژگی‌های داوران می‌تواند منجر به اختصاص امتیاز از سایر بخش‌های آیین‌نامه نظیر کیفیت علمی مقالات منتشره (بند ۸ تبصره ۳-۴ شیوه‌نامه مذکور) و جلوگیری از خطای نشریه و خروج از فرآیند ارزیابی (بند ۶ تبصره ۳-۶ شیوه‌نامه مذکور) نیز گردد. بنابراین در جدول زیر، امتیاز قابل تخصیص به هر نشریه در کنار سایر ویژگی‌ها و رتبه واقعی مجلات در سال ۱۴۰۰ درج شده است:

۱. این مجله به تازگی از کمیسیون ارزیابی نشریات علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موفق به دریافت رتبه علمی شده است و به زبان انگلیسی منتشر می‌شود.

جدول ۸. جمع‌بندی ویژگی‌های داوران نشریات علمی وزارت عتف در رشته حسابداری از منظر شیوه‌نامه ارزیابی و رتبه واقعی در سال ۱۴۰۰

Table 8. Summary of the characteristics of judges of scientific publications of the Ministry of Ataf in the field of accounting from the perspective of the evaluation style sheet and actual ranking in 1400

رتبه	عنوان نشریه	جدول ۱	جدول ۱	جدول ۲	جدول ۳	جدول ۴	جدول ۵	جدول ۶	جدول ۷	مسابقات پژوهشگر	ارزیابی وزارت علوم
رتبه سال ۱۴۰۰	تعداد داوران	تعداد داوران دارای نمایه بین‌المللی	تعداد داوران دارای نمایه استان‌های	تعداد داوران دارای دانشگاه‌های	تعداد داوران زن	تعداد داوران دانشیار و بالاتر	تعداد داوران غیرحسابداری	تعداد داوران درصد خودانتشاری داوران	انتخاب شیوه نامه از ۳۰	رتبه سال ۱۴۰۰	
۱	بررسی‌های حسابداری و حسابرسی	23	23	23	43	18	55	6	71%	30	الف
۲	پژوهش‌های تجربی حسابداری	19	218	25	64	81	73	14	55%	30	الف
۳	پژوهش‌های حسابداری مالی	10	85	20	45	15	34	4	42%	30	ب
۴	پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی	0	63	16	33	18	38	7	55%	20	ب
۵	پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ج
۶	پیشرفت‌های حسابداری	0	96	17	31	11	55	6	50%	20	ب
۷	تحقیقات حسابداری و حسابرسی	0	70	15	31	16	42	9	45%	20	ب
۸	دانش حسابداری	0	70	18	34	8	33	2	42%	20	الف
۹	دانش حسابداری مالی	14	50	17	28	4	23	1	23%	30	الف
۱۰	دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت	0	32	8	22	14	21	9	28%	20	ب
۱۱	دانش حسابرسی	0	33	12	18	6	17	6	27%	20	ب
۱۲	دستاوردهای حسابداری ارزشی و رفتاری	0	52	11	25	14	26	6	50%	20	الف
۱۳	حسابداری دولتی	19	219	25	64	81	73	14	42%	30	الف
۱۴	حسابداری مالی	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ب
۱۵	حسابداری مدیریت	0	8	1	3	1	7	3	18%	12	ب
۱۶	مطالعات تجربی حسابداری مالی	11	48	7	15	8	24	1	50%	30	ب
۱۷	مطالعات حسابداری و حسابرسی	0	70	15	31	16	42	9	36%	20	ب
۱۸	حسابداری، حسابرسی و مالی	4	16	8	11	5	12	2	7%	28	ب
۱۹	حسابداری و منافع اجتماعی	17	107	18	39	56	27	2	32%	30	الف

پاسخ به سؤال نهم پژوهش: وضعیت داوران مشترک به چه صورت است و در مجموع چه تعداد داوران مشخص نسبت به تکمیل کرسی‌های داوری مجلات حسابداری مشارکت داشته‌اند؟ نتایج بررسی‌ها در جدول ۹ ارائه شده است.

جدول ۹. داوران مشترک نشریات علمی وزارت عتف در رشته حسابداری

Table 9. Joint referees of scientific publications of the Ministry of Ataf in the field of accounting

ردیف	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	وابستگی سازمانی	تعداد عضویت در داوری مجلات	تعداد نشر در مجلات حسابداری (۱۴۰۰)	درج نمایه بین‌المللی
1	زهره حاجیها	دانشیار	دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق	14	13 مقاله در 8 مجله	x
2	رضوان حجازی	استاد	دانشگاه الزهرا (س)	13	10 مقاله در 8 مجله	✓
3	شکراله خواجوی	استاد	دانشگاه شیراز	13	16 مقاله در 14 مجله	✓
4	غلامرضا کردستانی	استاد	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	13	13 مقاله در 11 مجله	✓
5	داریوش فروغی	دانشیار	دانشگاه اصفهان	12	4 مقاله در 4 مجله	✓
6	سحر سپاسی	دانشیار	دانشگاه تربیت مدرس	12	2 مقاله در 2 مجله	x
7	علی رحمانی	استاد	دانشگاه الزهرا (س)	11	5 مقاله در 5 مجله	✓
8	محمد نمازی	استاد	دانشگاه شیراز	11	4 مقاله در 4 مجله	✓
9	امید پورحیدری	استاد	دانشگاه شهید باهنر کرمان	10	7 مقاله در 7 مجله	✓
10	محسن دستگیر	استاد	دانشگاه شهیدچمران اهواز	10	6 مقاله در 6 مجله	✓
11	مهدی صفری گرایلی	دانشیار	دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرگز	10	8 مقاله در 7 مجله	✓
12	یونس بادآور نهندی	دانشیار	دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز	10	3 مقاله در 3 مجله	x
13-19		7 نفر			9 مجله	
20-32		13 نفر			8 مجله	
33-40		8 نفر			7 مجله	
41-56		16 نفر			6 مجله	
57-84		28 نفر			5 مجله	
85-113		29 نفر			4 مجله	
114-190		77 نفر			3 مجله	
191-312		122 نفر			2 مجله	
313-492		180 نفر			1 مجله	

طی بررسی فهرست داوران نشریات حسابداری مشخص شد ۱۳۶۴ کرسی داوری برای ۱۷ مجله وجود دارد؛ نکته قابل توجه اینکه تعداد نسبتاً زیادی از این داوران، در مجلات مختلفی به‌عنوان داور معرفی شده‌اند. پس از بررسی اشتراکات این داوران مشخص شد در کل ۴۹۲ داور وجود دارند که به جز ۱۸۰ نفری که صرفاً در یک مجله به‌عنوان داور معرفی شده‌اند؛ مابقی (۳۱۲ نفر) در بیش از یک مجله داور هستند که جزئیات اطلاعات آن در جدول شماره ۹ درج شده است. لیکن بیشترین مشارکت در منصب داوری نشریات به زهره حاجیها با مشارکت در ۱۴ مجله و پس از آن به رضوان حجازی، شکراله خواجوی و غلامرضا کردستانی با مشارکت در ۱۳ مجله اختصاص دارد. قابل توجه اینکه در گام بعدی نسبت به استخراج تعداد مقالات منتشرشده سال ۱۴۰۰ صرفاً در مجلات گروه حسابداری اقدام و اشخاصی که در ۱۰ مجله و بیشتر مشارکت در داوری دارند، فهرست شده است و نتایج در جدول ۹ آمده است. در انتهای جدول ۹ اطلاعات مربوط به نمایه داوران در پایگاه‌های بین‌المللی و وضعیت درج نمایه بین‌المللی در وبگاه نشریات آورده شده است؛ علی‌رغم اینکه انتظار می‌رفت مجلات نسبت به درج نمایه بین‌المللی این داوران پرکار اقدام ویژه‌ای کنند؛ مشخص شد که برای سه تن از این داوران نمایه بین‌المللی در صفحه داوری اختصاص نیافته است.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف مطالعه ویژگی های داوران نشریات حسابداری مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری انجام شد. در این پژوهش تلاش شد تا اولاً تمام موارد مرتبط با ویژگی داوران که در شیوه نامه ارزیابی و رتبه بندی نشریات علمی (۱۳۹۸) مورد توجه سیاست گذاران بوده است، مورد بررسی قرار گیرد؛ فلذا با توجه به اینکه موارد مذکور، محدود به درج سالانه اسامی داوران در وبگاه رسمی نشریات، عضویت آن ها در پایگاه های بین المللی و توزیع جغرافیایی و سازمانی ایشان بود؛ به سایر ویژگی های داوران از جمله ترکیب داوران از حیث جنسیت، تخصص (رشته تحصیلی) و رتبه علمی نیز پرداخته شد و در انتها فصل مشترک داوران مورد شناسایی قرار گرفته و به بیان این موضوع پرداخته شد که نشریات علمی، چه نسبتی از مقالات منتشر شده را به داوران خودی اختصاص داده اند و به عبارتی نرخ خودانتشاری مجلات حسابداری چه میزان است.

یافته های پژوهش نشان داد ۱۷ مجله از ۱۹ مجله معتبر حسابداری نسبت به درج سالانه اسامی داوران در وبگاه رسمی نشریه اقدام کرده اند و در مجموع ۱۳۶۴ کرسی داوری در مجلات معرفی شده است. صفحه داوران در نشریات پژوهش های کاربردی در گزارشگری مالی وابسته به سازمان حسابرسی و نشریه حسابداری مالی وابسته به دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه تا تاریخ بررسی این مقاله (۱۳ مرداد ۱۴۰۱) فاقد هرگونه اطلاعات لازم جهت بهره برداری بود. نشریه حسابداری دولتی و حسابداری مدیریت به ترتیب بیشترین (۲۱۹) و کمترین (۸) تعداد داور را معرفی کرده اند. به موضوع اشتراک و عضویت داوران در پایگاه های معتبر علمی که به ارتقاء جایگاه بین المللی کشور کمک می کند، کمتر توجه شده است و کمتر از ۱۰٪ داوران در پایگاه پابلونز نمایه شده اند.

توزیع جغرافیایی داوران در نشریات حسابداری حاکی از آن بود که به جز استان های خراسان جنوبی و کهگیلویه و بویر احمد، تمام استان های کشور حداقل یک داوری در مجموع داوران این مجلات دارند؛ بیشترین توزیع جغرافیایی داوران مربوط به نشریات پژوهش های تجربی حسابداری و حسابداری دولتی با بهره گیری از داوران از ۲۵ استان می باشد و کمترین بهره مندی از توزیع جغرافیایی داوران مربوط به مجله حسابداری مدیریت است که داوران اختصاصی از استان تهران را معرفی کرده است. در مجموع می توان گفت از ۱۹ نشریه حسابداری، ۱۶ نشریه توزیع جغرافیایی مناسبی داشته اند (۸۴٪). لازم به ذکر است که اختصاص تنها سه کرسی داوری مربوط به جغرافیای خارج از ایران، قابل توجه و نشان از مشارکت کمتر اساتید خارجی در داوری ها دارد. وابستگی سازمانی داوران در نشریات حسابداری از ۱۰۷ بوده است که در این میان تنها ۱۶ دانشگاه بیش از ۵ کرسی داوری در حداقل یک نشریه داشته اند. به ترتیب دانشگاه های آزاد (شامل ۵۰ واحد دانشگاهی)، الزهراء، تهران، شیراز، علامه طباطبائی، شهید بهشتی، پیام نور، غیرانتفاعی ها (شامل ۱۶ واحد دانشگاهی) فردوسی و اصفهان به ترتیب با احراز ۲۷۹، ۱۷۴، ۱۰۰، ۸۷، ۶۶، ۶۲، ۵۸، ۵۱، ۴۷ و ۴۷ کرسی داوری از نشریات علمی حسابداری بالغ بر ۷۱٪ توزیع سازمانی داوران را پوشش می دهند.

مشارکت زنان در داوری مجلات حسابداری بالغ بر ۲۷٪ (۳۷۲ کرسی از ۱۳۶۴) بوده است و مجله حسابداری و منافع اجتماعی با ۵۶ داور زن از ۱۰۷ داور (۵۲٪) بیشترین مشارکت زنان در کرسی داوری و مجله دانش حسابداری مالی با اختصاص تنها ۴ کرسی از ۵۰ کرسی داوری (۸٪) کمترین مشارکت زنان در کسوت داوری را نشان می دهد. بالغ بر ۵۲٪ داوران رتبه علمی استادیار داشته، ۳۲٪ دانشیار و ۱۲٪ استاد بوده اند و داوران با درجه علمی پایین تر از دکتری تنها ۴٪ بوده اند. ۹۳٪ داوران (۱۲۶۳ کرسی از ۱۳۶۴) فارغ التحصیل و متخصص در رشته حسابداری بوده اند و ۵٪ داوران (۶۵ کرسی از ۱۳۶۴) فارغ التحصیل مالی می باشند و صرفاً ۳۶ کرسی (تنها ۲٪) با داوران تحصیل کرده در سایر رشته ها تکمیل شده است. بررسی خودانتشاری داوران نشریات حسابداری در سال ۱۴۰۰ حاکی از آن دارد که در مجموع بالغ بر ۲۳۱ مقاله از ۶۲۲ پژوهش منتشر شده توسط گروه داوران (۳۷٪) صورت گرفته است. مجله بررسی های حسابداری و حسابرسی با نشر ۶۱٪ مقالات از گروه داوران رتبه اول را داشته است.

بررسی فهرست داوران نشریات حسابداری نشان می‌دهد در مجموع ۱۳۶۴ کرسی داوری توسط ۴۹۲ فرد تکمیل شده است که از این تعداد ۱۸۰ نفر تنها در یک مجله به‌عنوان داور معرفی شده‌اند و مابقی ۳۱۲ نفر در بیش از یک مجله به‌عنوان داور معرفی گردیده‌اند. در این میان، زهره حاجیها با عضویت در گروه داوران ۱۴ مجله و رضوان حجازی، شکراله خواجهی و غلامرضا کردستانی با مشارکت در گروه داوران ۱۳ مجله بیشترین مشارکت در داوری را داشته‌اند. لازم به ذکر است طی بررسی به‌عمل آمده مشخص شد داورانی که در بیش از ۱۰ مجله مشارکت در داوری دارند که شامل ۱۲ نفر می‌باشند ۹۱ مقاله از ۶۲۲ مقاله منتشره (بالغ بر ۱۵٪ مقالات) در سال ۱۴۰۰ مجلات حسابداری را منتشر نموده‌اند و ۲۵٪ آن‌ها، علی‌رغم اینکه در بیش از ده مجله به‌عنوان داور فعالیت دارند، در پایگاه بین‌المللی پابلونز ثبت‌نام نکرده‌اند.

پیشنادهای پژوهش

- به سیاست‌گذاران علمی کشور به ویژه کمیته ارزیابی نشریات علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری پیشنهاد می‌شود سهم بیشتری از ۱۰۰۰ امتیاز به داوران و ویژگی‌های آن‌ها اختصاص دهد؛ چراکه در حال حاضر صرفاً ۳۰ امتیاز مستقیماً به این بخش اختصاص دارد و ۳٪ از مجموع امتیاز رتبه‌بندی، سهم اندکی برای این موضوع بااهمیت می‌باشد و عملاً با این سهم، مجلات نسبت به ارتقای بخش داوری ترغیب نخواهند شد.
- به کمیسیون ارزیابی نشریات علمی پیشنهاد می‌گردد برای تکمیل بخش داوران در نشریات علمی رویه واحدی را تجویز نماید به‌گونه‌ای که اطلاعات کامل‌تری از داوران از جمله تعداد داوری در مجله و تخصص‌های ایشان ذکر گردد تا در آینده بتوان ارزیابی مناسب‌تری به‌عمل آورد.
- به دست‌اندرکاران مجلات و به‌ویژه سردبیران این نشریات توصیه می‌شود از ترکیب بهینه‌ای از داوران استفاده شود. همچنین به‌طورخاص بهره‌مندی از ظرفیت داوری توسط دانشجویان دکتری توصیه می‌شود؛ چراکه وجود ایشان در کنار داوران باتجربه‌تر می‌تواند به بهبود کیفیت مقاله بیانجامد و ظرفیت داوری در آینده نیز بهبود یابد.
- نشریاتی که با مشکل داوری مواجه هستند، می‌توانند از فهرست داوری مجلاتی که تعداد داوران بیشتری دارند با توجه به تخصص ذکر شده استفاده نمایند.
- به دانشجویان دکتری علاقه‌مند به داوری و استادپاران و پژوهشگران جوان توصیه می‌شود مجلاتی که روی بازتری نسبت به پذیرش ایشان دارند را برای شروع فرآیند داوری انتخاب کنند. در این پژوهش اشاره شد که مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی با اختصاص ۱۰٪ کرسی‌های داوری خود به دانشجویان دکتری بیشترین بسترسازی را در جهت استفاده از دانشجویان در کسوت داوری قرار داده و پنج مجله دانش حسابداری، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دستاوردهای حسابداری ارزشی و رفتاری، حسابداری مدیریت و مطالعات تجربی حسابداری مالی تاکنون استفاده از دانشجوی دکتری به‌عنوان داور را نپذیرفته‌اند.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

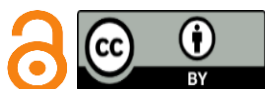
References

- Abooyee Ardakan, M., & Mirzaei, S. A. (2010). Referee and referee ethics in Iranian scientific journals. *Ethics in Science and Technology*, 1(2), 13-32. Available at <https://sid.ir/paper/122640>. [In Persian]

- Abooyee Ardakan, M., Mirzaie, S. A., & Sheikhshoaei, F. (2012). The peer-review process for articles in Iran's scientific journals. *Journal of Information Processing and Management (JIPM)*, 28(2), 305-346. Available at <https://jipm.irandoc.ac.ir/article-1-2213-fa.html>. [In Persian]
- Alidousti, S., Abooyee Ardakan, M., Mirzaei, S. A., & Sheikhshoaei, F. (2008). Investigating the status of the refereeing process of articles in Iran's prestigious scientific journals. *Tehran: Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IranDoc)*. Available at <https://irandoc.ac.ir/research/239>. [In Persian]
- Ashrafi-Rizi, H. (2019). Identifying the methods to evaluate and improve reviewer's performance in health scientific journals. *Health Information Management*, 16(3), 129-135. <https://doi.org/10.22122/him.v16i3.3879>. [In Persian]
- Attaran, M., Sangari, A. A., & Dehbashi, A. (2010). Scientific writing in higher education: Looking at the examination process of academic journals. *Higher Education Letter*, 3(9), 9-22. Available at http://journal.sanjesh.org/article_29881.html. [In Persian]
- Bailey, C. D., Hermanson, D. R., & Louwers, T. J. (2008). An examination of the peer review process in accounting journals. *Journal of Accounting Education*, 26(2), 55-72. <https://doi.org/10.1016/j.jaccedu.2008.04.001>
- Burton, F. G., Heninger, W. G., Summers, S. L., & Wood, D. A. (2021). Updated perceptions of accounting academics on the review and publication process. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3809906>
- Castelo-Baz, P., Leira-Feijoo, Y., Seoane-Romero, J. M., Varela-Centelles, P., & Seoane, J. (2015). Accessibility to editorial information in oral and maxillofacial surgery journals: The authors' point of view. *Journal of Cranio-Maxillofacial Surgery*, 43(7), 1078-1081. <https://doi.org/10.1016/j.jcms.2015.06.005>
- Danziger, R. S., Nordgren, R. K., Singh, M., Solaro, R. J., & Berbaum, M. L. (2018). Analysis of the editorial review process of the *Journal of Molecular and Cellular Cardiology*. *Journal of Molecular and Cellular Cardiology*, 114, 124-128. <https://doi.org/10.1016/j.yjmcc.2017.11.002>
- Dayani, M. H. (2009). General review criteria. *Library and Information Sciences*, 12(2), 3-5. Available at http://lis.aqr-libjournal.ir/article_43609.html. [In Persian]
- El-Omar, E. M. (2014). How to publish a scientific manuscript in a high-impact journal. *Advances in Digestive Medicine*, 1(4), 105-109. <https://doi.org/10.1016/j.aidm.2014.07.004>
- Elvik, R. (1998). Are road safety evaluation studies published in peer-reviewed journals more valid than similar studies not published in peer-reviewed journals? *Accident Analysis & Prevention*, 30(1), 101-118. [https://doi.org/10.1016/s0001-4575\(97\)00068-7](https://doi.org/10.1016/s0001-4575(97)00068-7).
- Erfanmanesh, M. A., Morovati, M., & Irani, S. (2016). Composition of journals' editorial board members as an indicator of interdisciplinarity: The case of Iranian journals in social sciences and humanities. *Library and Information Sciences*, 19(1), 81-107. Available at https://lis.aqr-libjournal.ir/article_48142.html. [In Persian]
- Ershad, F., Qarakhani, M., & Mirzaei, S. A. (2005). Analysis of refereed documents of Iranian sociology journal articles. *Iranian Journal of Sociology*, 6(4), 3-33. <https://doi.org/20.1001.1.17351901.1384.6.4.2.2>. [In Persian]
- Fakhari, H., & Rajabdorri, H. (2018). A survey on the ethical approach of chief editors and members of the editorial board of scientific and research journal of accounting in the publication of the article in the own magazine. *Financial Accounting Knowledge*, 5(1), 1-24. <https://doi.org/10.30479/jfak.2018.1397>. [In Persian]
- Fatahi, S. R. (2011). Editor's note: Scientific research journals and the issue of refereeing articles. *Information Processing and Management Research Paper*, 27(1), 1-3. Available at <https://jipm.irandoc.ac.ir/article-1-1738-fa.html>. [In Persian]

- Ghasemi, A. A., & Emami Meibodi, R. (2016). The role and status of interdisciplinary studies in the development of the humanities in Iran. *Interdisciplinary Studies in Humanities*, 7(4), 1-19. <https://doi.org/10.7508/isih.2015.28.001>. [In Persian]
- Glujovsky, D., Boggino, C., Riestra, B., Coscia, A., Sueldo, C. E., & Ciapponi, A. (2015). Quality of reporting in infertility journals. *Fertility and Sterility*, 103(1), 236-241. <https://doi.org/10.1016/j.fertnstert.2014.10.024>
- Hashemi, S. (2011). Content analysis of the documents related to the evaluation of the papers in the quarterly journal of educational innovations. *Educational Innovations*, 10(4), 87-104. Available at http://noavaryedu.oerp.ir/article_78961.html. [In Persian]
- Huang, Z., & Zong, Q. (2022). Identifying the characteristics of excellent peer reviewers by using Publons. *Online Information Review*. <https://doi.org/10.1108/OIR-11-2021-0604>
- Kliwer, M. A., Freed, K. S., DeLong, D. M., Pickhardt, P. J., & Provenzale, J. M. (2005). Reviewing the reviewers: Comparison of review quality and reviewer characteristics at the *American Journal of Roentgenology*. *American Journal of Roentgenology*, 184(6), 1731-1735. <https://doi.org/10.2214/ajr.184.6.01841731>
- Lipworth, W. L., Kerridge, I. H., Carter, S. M., & Little, M. (2011). Journal peer review in context: A qualitative study of the social and subjective dimensions of manuscript review in biomedical publishing. *Social Science & Medicine*, 72(7), 1056-1063. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2011.02.002>
- Makizadeh, F., & Zare Dehabadi, F. (2019). Bias in peer review. *Quarterly Knowledge and Information Management Journal*, 6(2), 51-62. <https://doi.org/10.30473/mrs.2020.50651.1413>. [In Persian]
- Mansourian, Y. (2012). The refereeing process in scientific journals: Its strengths and weaknesses. *Ketabmah Journal*, 15(5), 3-7. [In Persian]
- Methodology for evaluation and ranking of publications. (2019). Preparation of the ledger of policy making and planning of research affairs and approved by the Deputy of Research and Technology-Ministry of Science, Research and Technology on 24/08/2019. Available at <https://qavanin.ir/Law/PrintText/267779>. [In Persian]
- Mirzaei, S. A., Ayubi Ardakan, M., Qarakhani, M., & SheikhShoaei, F. (2006). Peer review in scientific journals (Case study of *Iranian Journal of Sociology*). *Iranian Journal of Sociology*, 7(4), 147-179. <https://doi.org/20.1001.1.17351901.1385.7.4.7.4>. [In Persian]
- Motallebifard, A., Navehebrahim, A., Mohabbat, H., & Sadin, A. A. (2013). Diagnosis and scientific framework development of peer review: A qualitative approach. *Journal of Knowledge Studies*, 6(22), 73-84. Available at https://qje.ntb.iau.ir/article_517276.html. [In Persian]
- Noroozi Chakoli, A. (2020). Note from the Editor-in-Chief: The challenge of scientific peer-review and its impact on the qualitative promotion of publications and knowledge development. *Scientometrics Research Journal*, 6(11), 1-3. <https://doi.org/10.22070/rsci.2020.1187>. [In Persian]
- Nylenna, M., Riis, P., & Karlsson, Y. (1994). Multiple blinded reviews of the same two manuscripts: Effects of referee characteristics and publication language. *JAMA*, 272(2), 149-151. <https://doi.org/10.1001/JAMA.1994.03520020075021>
- Olia, M. B., & Shakiba, M. (2008). How to review research articles in a scientific and systematic way? *Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences*, 16(2), 3-8. Available at <http://jssu.ssu.ac.ir/article-1-656-fa.html>. [In Persian]
- Rahimi, F., Alinejad, F., Kohandel Jahromi, M., & MirHaghjoo, S. (2016). Ethical approach of editors-in-chief and their share of publishing articles in their own journals. *Ethics in Science and Technology*, 11(1), 51-61. <https://doi.org/20.1001.1.22517634.1395.11.1.6.4>. [In Persian]

- Rajabali Beglou, R., Rabiei, M., & Rajabali Beglou, Z. (2022). Timeliness, and objective & constructive suggestions in review ethics: A case study of the review documents of *Journal of Information Processing and Management (JIPM)*. *Journal of Information Processing and Management*, 38(1), 31-56. <https://doi.org/10.35050/JIPM010.2022.018>. [In Persian]
- Rajabali Beglou, R., Seghatoleslami, A. R., Karimi, E., & Rajabali Beglou, Z. (2019). Investigating the ethics of arbitration in Iranian scientific journals: A case study of ethical ethics of arbitration in *Journal of Information Processing and Management (JIPM)*. Tehran: Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IranDoc). Available at <https://irandoc.ac.ir/research/3066>. [In Persian]
- Rastifar, B., Ojaghi, R., & Esfadiary Moghaddam, A. R. (2016). How far is it from review to non-review: Typology of ethical injustices in scientific journals using the knowledge of experts' experiences in Kermanshah province? *The Second National Conference of the Country's Scientific Publications & The Second Conference of the Student Scientific Group and Association of Shahid Beheshti University*, 33-50. [In Persian]
- Regulations of scientific publications. (2019). Preparation of the ledger of policy making and planning of research affairs and approved by the Deputy of Research and Technology - Ministry of Science, Research and Technology on 22/04/2019. Available at <https://qavanin.ir/Law/PrintText/267697>. [In Persian]
- ShahGhasemi, M. (2021). Evaluation of the refereeing process of scientific accounting journals in Iran: From the authors' point of view. *Master's thesis, Kharazmi University*. Supervisor: Zahra Dayanti Deilmi, Advisor: Omid Faraji. [In Persian]
- Vara', N. (2021). Examining the status and qualitative evaluation of MSRT journals based on regulations on determining the credibility. *Rahyafi*, 30(80), 115-129. <https://doi.org/10.22034/rahyafi.2020.10455.1151>. [In Persian]

Copyrights

© 2024, by the authors. Licensee SCU, Ahvaz, Iran. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)